

ÖMER EĞECİOĞLU

Müzik Tarihinden

Beethoven'ın Dokuzuncu Senfonisi

[Paylaş](#) [Tweette](#) [Google](#) [Paylaş](#)

22 Ekim 2020 - 20:28 - Güncelleme: 22 Ekim 2020 - 21:07

Sanattan Yansımalar portalindeki bu ilk yazımda sizinle, doğumunun 250. yılını kutladığımız Beethoven'ın anıtsal eserlerinden Dokuzuncu senfoninin öyküsünü paylaşacağım. Bu yazının arkasından gelecek iki yazıda da eserin Viyana prömiyerinin detaylarını, daha sonra Ankara'da ilk seslendirilişini konu etmek istiyorum.

Bundan sonra da birkaç ayda bir de olsa, müzik ve müzik tarihi üzerine çeşitli konularda bana ilginç gelen öyküleri size aktarmak, güncelliğini koruduğunu düşündüğüm tarihi olayların özetlerini paylaşmak benim için bir zevk olacak. Sanattan Yansımalar portalındaki yazarlar arasında yer almaktan çok memnunluk duyduğumu da ifade etmek isterim.

Ludwig van Beethoven'ın Opus 125 Re minör Dokuzuncu (Koral) senfonisi üzerinde 1817-1820 yılları arasında çalıştığı biliniyor. 1824'ün başında tamamlanan eserin ilk seslendirilişi bundan neredeyse iki yüzyıl önce, 7 Mayıs 1824 tarihinde Viyana'da yapıldı.

Dokuzuncu Senfoninin özellikle koral son bölümünün batı müzik kültüründe o kadar temel bir yeri var ki acaba bestelenmeseydi klasik müzik günümüzde nasıl olurdu diye düşünmekten kendini alamıyor insan.

Beethoven bu büyük eserinde kardeşlik, kahramanlık, coşku, bağımsızlık gibi soylu kavramları o kadar güzel ve heyecanla dile getirmiş ki, esere müzikseverler yaratıcılığın ve ilhamın doruğu bir yapıt olarak hayranlık duyarken, neredeyse her politik görüş ve birlik bütünlük arayan her topluluk, eseri başta ederek birleştirici bir sembol olarak kullanmaya devam ediyor.

Ludwig van Beethoven (1770-1827).

Antik Romalı ozan Ovid'den alıntı "Özellikleri ne tıpatıp aynı ne de çok farklıdır; tam kız kardeşlerin birbirine benzemesi gibi," Beethoven'ın senfonilerinin niteliklerine en mükemmel uyan sözcüklerden.

1800 yılında başlamak üzere 1814 yılına kadar birbirinden değişik ama hepsi güzel olan sekiz muhteşem senfoni yazmış olan bir bestecinin dokuzuncu senfonisinin, aradan geçen on seneden sonra, öbürlerinden hem değişik hem de en az onlar kadar güzel olması beklenmez miydi?

Amerikan müzikolog Harold C. Schonberg, Dokuzuncu senfoninin romantiklerin Beethoven'ın özü olduğunda hemfikir oldukları öğelerden oluştuğunu belirterek bu eseri "alışılmışa karşı isyan, kardeşlik için bir çağrı, bir muazzam patlama ve manevi bir deneyim" sözcükleriyle özetler.

BESTELENE EVRESİ

Kendisinden önce gelen beşinci-altıncı, yedinci-sekizinci senfoniler gibi, dokuzuncu senfoni de bir çift senfoninin ilki olarak planlanmıştı. 1817 Haziranında Beethoven'a Londra'dan yazan eski öğrencisi Ferdinand Ries, üstadın bir sonraki kış Londra'yı ziyaret etmesinin çok iyi olacağını söylerken aynı zamanda Londra Filârmonik Topluluğu'nun kendisinden iki büyük senfoni yazmasını arzuladığını dile getiriyordu. Bunların prömiyerlerinin de Beethoven'ın yönetiminde Londra'da yapılması planlanıyordu.

Beethoven senfoniye koral bir bölüm katarak o zamana kadar olmayan bir şekil denedi. Aynı zamanda kardeşçe bir sevgiye olan hasretini Schiller'in "*Neşeye Şarkı*" (*Lied an die Freude*) şiirinden alınan sözlerini kendi müziği ile birleştirerek ifade etmek istedi. Son bölümde yer verdiği Türk çalgılarının da bu kardeşlik fikrinden doğduğuna şüphe yok.

Yardımcısı Schindler'in anılarında yazdığına göre besteci enstrümental gelişmeden sonra bu koral kısma girişi istediği gibi gerçekleştirmekte büyük güçlük çekti. Bu sorunun üstesinden geldiği zaman ise sevinci sonsuzdu. Schindler, bir gün bestecinin koral kısma geçiş sorununu çözdüğü için heyecanla "Buldum, buldum!" diyerek kendisine not defterini gösterdiğini yazıyor.

Koral senfoninin enstrümentasyonu şöyle:

Flüt 2

Obua 2

Si klarnet 2

Fagot 2

Re korno 4

Re trompet 2

Re ve La trampet 2

Keman 1. ve 2.

Viyola "

Viyolonsel "

Kontrbas "

Bunlara ek olarak üç trombon, kontrfagot, pikolo, üçgen, ziller ve büyük davul da orkestrada yer verilen çalgılar arasında bulunuyor.

Eduard Klosson'un 1823 tarihli karikatürü Beethoven'ı Viyana'da bir kahvehanede piposunu içerken gösteriyor.

Beethoven'ın 1817-1820 arasındaki yıllarda sürekli bir şekilde olmasa da bu iki senfoni üzerine çalıştığı not defterlerindeki skeçlerden biliniyor. Ama hem sağlık sorunları çekmesi hem de zamanını alan diğer projeler, özellikle de yeğeni ile uğraşması ve parasal sorunlar nedeniyle eserler üzerine çalışmaya yeteri kadar zaman ayıramadı.

BESTE YILLARINDA BEETHOVEN'İN SAĞIRLIĞI

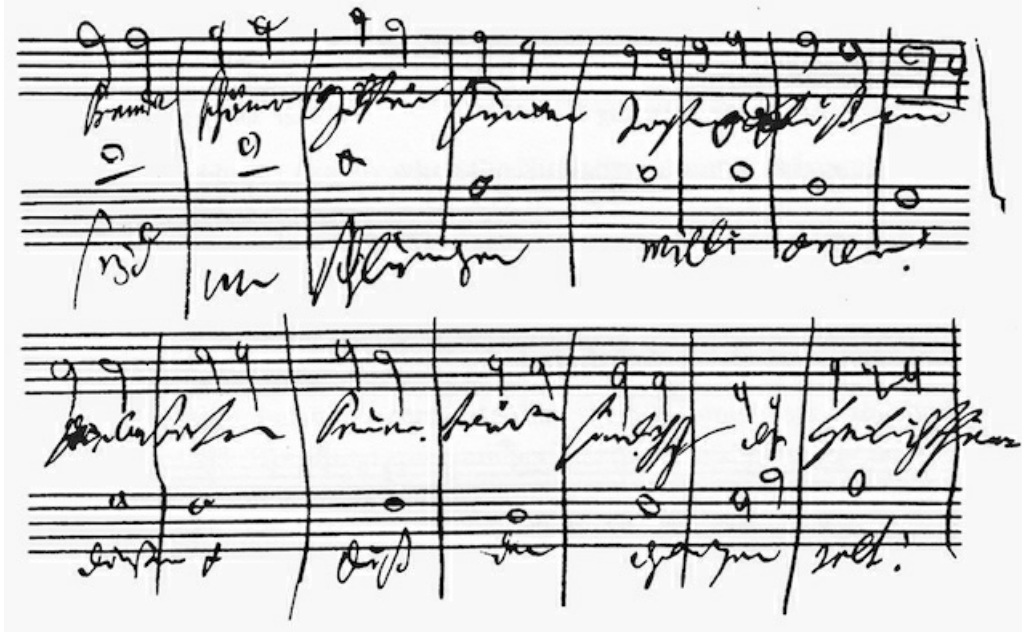
Dokuzuncu senfoni Beethoven'ın hiçbirşey duyamadığı yıllarda bestelendi. Büyük bir üne sahip olmasına rağmen besteci literatürde yer almış olan muhteşem eserlerinin etkisini bile aşarak, dokuzuncu senfonisi ile batı kültüründe en iyi bilinip tanınan eserlerden birini yarattığını acaba bilebilir miydi? Ben bunun cevabının evet olduğunu düşünüyorum.

Bestecinin işitme sorunları daha yirmi yaşlarındayken başladı. Otuzbeşine geldiğinde tamamen sağır olan Beethoven'ın neden aksi bir insan olduğunu anlamak zor değil.

Gittikçe kötüleşen sağırılığı hakkında kendisi ne diyordu?

Bonn'daki çocukluk yıllarından başlayarak hayatı boyu sanatçının arkadaşı olan Franz Gerhard Wegeler'e Viyana'dan gönderdiği 29 Haziran 1800 tarihli bir mektupta besteci şöyle yazıyor:

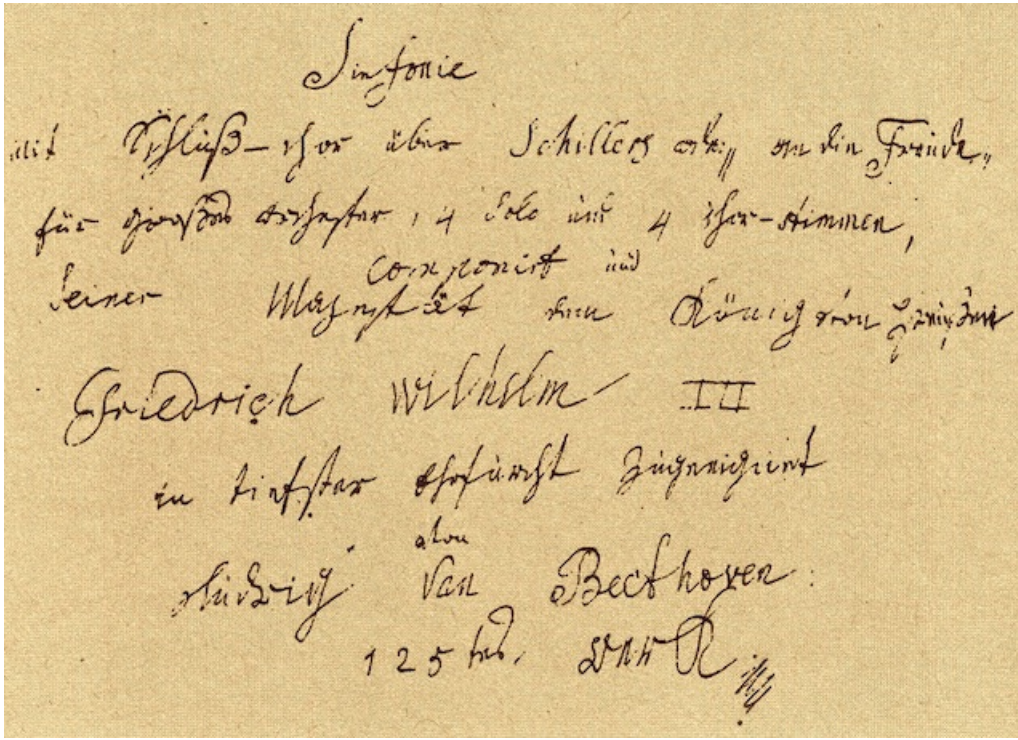
"Kendimi daha kuvvetli ve sağlıklı hissediyorum ancak kulaklarımda sabaha akşam süregelen bir uğultu ve çınlama var. Günlerim perişan geçiyor, itiraf etmeliyim ki son iki sene boyunca kimseyle görüşmedim, çünkü kimseye 'ben sağırım' diyemem. Eğer başka bir mesleğim olsaydı bu kadar kötü görünmezdim, ama benim işimde bu berbat bir durum. Sonra bir de çok sayıda düşmanım var, onlar ne demezlerdi ki? Bendeki sağırlıkla ilgili biriki şey söyleyebilirim sana. Konser salonunda orkestranın çok yakınında olmazsam icracıları duyamıyorum, eğer uzakta olursam çalgıların ve şarkıcıların tiz sesleri benim için yok. İşin ilginç yanı benimle konuşurken bu durumumu farketmeyenlerin olması. Genellikle dalgın ve unutkan birisi olduğumu düşündüklerinden halimi buna yoruyorlar. Bazan alçak sesle olan konuşmaları hiç mi hiç duymuyorum. Sesleri duyduğum doğru ama kelimeleri çıkaramıyorum. Buna karşı birisi bağırarak konuşacak olsa buna da hiç dayanamıyorum. Bana ne olacağını Allah bilir."

Dokuzuncu senfoninin vokal partisinin ilk eskizleri.

ESERİN İTHAFI

Beethoven'ın Dokuzuncu senfoniye ithaf etmeyi düşündüğü kişiler arasında arkadaşı Ferdinand Ries, Avusturya Kralı XVIII. Louis, Fransa Kralı X. Charles, Rus Çarı I. Alexander ve senfoniye ısmarlamış olan Londra Filâmonik Topluluğu vardı. Ama sonunda ithaf için Prusya Kralı III. Friedrich Wilhelm'de karar kıldı. Friedrich Wilhelm, Beethoven ve çevresi tarafından sanatçıları himaye ettiği için takdir edilirdi.

Beethoven'ın el yazısıyla III. Frederick Wilhelm'e ithafı.

Besteci prosedür icabı ilk önce Prusya'nın Viyana büyükelçisinden ithaf için izin aldı. Kralın kütüphanecisi Dr. Spicker de o sıralar Viyana'daydı. Notanın kopyasının Berlin'e iletilmesi konusunda kendisi ile görüşüldü, bu konuda hazırlıklar yapıldı. Spicker notanın hazırlanması üzerine yaptığı tavsiyelerde ithaf sayfasının Beethoven'ın el yazısı ile olmasının faydalı olacağını ve ayrıca fazla süslemeye kaçılmamasının tercih edileceğini vurguladı. Böylece bestecinin kişisel ilgisi Kralın daha da fazla hoşuna gidecek ve zat-ı şahaneleri notayı kendi şahsi kitaplığında muhafaza edecekti.

Bestecinin Berlin'e ulaşan notaya eşlik eden mektubu şöyleydi:

Majesteleri lütfedip bana ekteki yeni çalışmayı kendilerine ithaf etmeme izin verdikleri için çok mutluyum.

Bir Bonn kentlisi olarak kendimi majestelerinin kulları arasında sayıyor ve majesteleri sadece halkın lideri değil, sanat ve ilmin de koruyucusu olarak tanıdığı için bana bu izni vermesinden dolayı kendimi daha da talihli addediyorum.

Majestelerinin üstün meziyetlerine duyduğum derin saygının küçük bir ifadesi olarak bu eseri kabul etmek nezaketini göstermeleri benim için büyük mutluluk olacaktır.

En itaatkar kulunuz,

Ludwig van Beethoven

Notayı alan Kraldan iki ay sonra besteciye şu cevap geldi:

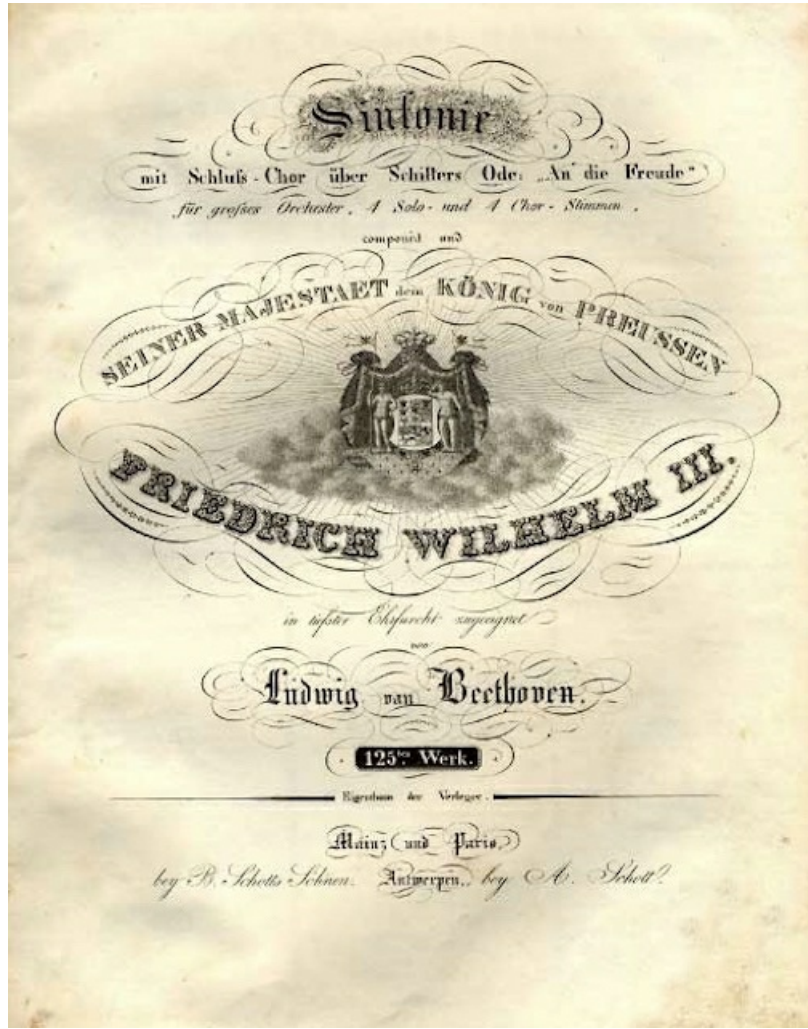
Berlin, 25 Kasım 1826

Besteci Ludwig van Beethoven'a,

Değeri çok iyi bilinen yapıtlarınızın ışığında, bana ithaf ettiğiniz yeni eseri almaktan memnunluk duyudum. Gönderdiğiniz için teşekkür ederim. Size bu takdirin işareti olarak pırlanta bir yüzük gönderiyorum.

Friedrich Wilhelm

Ne var ki Kralın Beethoven'a gönderdiğini yazdığı pırlantalı yüzük yerine Viyana'da bestecinin eline geçen ucuz bir yakut yüzüktü. Önce küplere binen ve "O Kralı unutmayın ki ben de bir Kralım" diyen Beethoven'ın yüzüğü geri göndermek istediği, sonunda bir kuyumcuya sattığı biliniyor.

Op. 125, Dokuzuncu senfoninin B. Schott, Mainz ve Paris tarafından 1826 yılında yayımlanan ilk baskısının kapağı.

PRÖMİYER HAZIRLIKLARI

Beethoven'ın yeni senfonisinin prömiyerini Viyana'da değil de Berlin'de yapmayı düşündüğü haberi Viyana'da duyulunca, aralarında Kont Moritz Lichnowsky'nin de bulunduğu şehrin ileri gelenleri, Avusturyalı müzisyenler, iş adamları ve soylular bir dilekçe kaleme aldılar. Besteci zaten uzunca bir süredir içine kapanık bir şekilde kendi dünyasında yaşamaktaydı. *Allegmeine Musikalische Zeitung* ve *Vienna Theater-Zeitung*'da yayımlanan bu uzun yazı ile Beethoven'a senfonisinin ilk kez Avusturya'da, özellikle Viyana'da çalınmasının ne kadar önemli olduğu, halkın bunu ne kadar istediği bildirildi.

Bu büyük sevgi gösterisi ve ısrardan sonra Beethoven eserin prömiyerini Viyana'da yapmaya razı oldu.

Ömer Eğecioğlu

22 Ekim 2020, Santa Barbara, CA, ABD

Kaynakça:

Peter Clive, *Beethoven and his world: a biographical dictionary*, Oxford University Press, 2001, s. 344.

Nicholas Cook, *Beethoven: Symphony No. 9*, Cambridge University Press, 1993.

Frederick J. Crowest, *Beethoven*, Londra, J. M. Dent & Co., 1903, s. 197-200.

George Grove, *Beethoven and His Nine Symphonies*, Elibron Classics (orijinal basım Novello, Ewer and Co., Londra, 1896), 2006, s. 333-335.

Anton Schindler, *The Life of Beethoven*, (ed. Ignace Mocheles), Cilt 2, Henry Colburn Yayınevi, Londra, 1841, s. 377.

Harold C. Schonberg, *The lives of the great composers*, 3. baskı, W.W. Norton & Co., New York, 1997, s. 123.

Alexander Wheelock Thayer, *The life of Ludwig van Beethoven*, Cilt 3, The Beethoven Association, New York, 1921, s. 233-234

Franz Gerhard Wegeler, *Beethoven Remembered (Biographische Notizen über Ludwig van Beethoven)*, Great Ocean Publishers, Arlington, Virginia, 1987, s. 27-29.
